

**UCHWAŁA NR XXVII/188/2013
RADY POWIATU SOKÓLSKIEGO**

z dnia 11 października 2013 r.

**w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata
2013-2015**

Na podstawie art. 2 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r., Nr 231, poz. 1375), art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 r., poz. 595 i poz. 645) oraz § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (Dz. U. z 2011 r., Nr 24, poz. 128) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2015, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Kazimierz Łabieniec

Załącznik
do uchwały Nr XXVII/188/2013
Rady Powiatu Sokólskiego
z dnia 11 października 2013 r.

Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013 – 2015

Spis treści

- I. Wprowadzenie
- II. Diagnoza problemu
- III. Zasoby Powiatu Sokólskiego w zakresie psychiatrycznej opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i edukacji
- IV. Opis programu
- V. Harmonogram realizacji zadań
- VI. Podsumowanie

I. Wprowadzenie

Podstawowym wskaźnikiem stanu zdrowia psychicznego Polaków jest rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych rejestrowanych w zakładach psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym również związanych z nadużywaniem substancji psychoaktywnych; alkoholu, narkotyków i leków.

W Polsce w ciągu ostatniego dziesięciolecia liczba pacjentów leczonych ambulatoryjnie zwiększyła się o połowę, a leczonych stacjonarnie o jedną trzecią. Ocenia się, że co najmniej 10% dzieci i młodzieży (tj. 900 tys. osób w wieku do 18 r. ż.) wymaga opieki i pomocy psychologiczno-psychiatrycznej. Rośnie również liczba osób po 65 r. ż. potrzebujących opieki psychogeriatrycznej.

Poważne zagrożenie dla zdrowia psychicznego stanowią: bezrobocie, stres w pracy, bieda, emigracja zarobkowa, nadużywanie alkoholu i narkotyków.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375) ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ochrona zdrowia psychicznego (art. 2 wyżej wymienionej ustawy) obejmuje realizację zadań dotyczących:

- 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym,
- 2) zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- 3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 24, poz. 128) określa działania do realizacji powyższych zadań. Program realizowany będzie w latach 2011-2015 a podmiotami zobowiązanymi do jego realizacji są między innymi samorządy województw, powiatów i gmin.

Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2015 został opracowany przez powiatowy zespół koordynujący Program Ochrony Zdrowia Psychicznego powołany uchwałą Nr 30/2011 Zarządu Powiatu Sokólskiego z dnia 18 maja 2011 w składzie:

- 1) przewodniczący – Lila Micun,
- 2) członkowie:
 - a) Wojciech Szydłowski,
 - b) Krystyna Karolkiewicz,
 - c) Marietta Daszuta,
 - d) Anna Fidziukiewicz,
 - e) Andrzej Kamliński,
 - f) Dorota Abramowicz,
 - g) Bożena Turycz,
 - h) Agnieszka Poważa.

Program przygotowano głównie w oparciu o następujące przepisy prawne i dokumenty:

- 1) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375);
- 2) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia Psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 24, poz 128);
- 3) Priorytety promocji zdrowia psychicznego w ochronie zdrowia, Ministerstwo Zdrowia, Warszawa 2011;
- 4) Psychiatryczna opieka zdrowotna w województwie podlaskim w 2009 r., Podlaski Urząd Wojewódzki, Białystok 2010;
- 5) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182, z późn. zm.).

Charakterystyka powiatu.

Powiat sokólski leży w północnej części Niziny Podlaskiej, od strony wschodniej graniczy z Republiką Białorusi. Zajmuje powierzchnię 2 054,42 km².

W skład powiatu sokólskiego wchodzi jednostki miejsko-gminne: Dąbrowa Białostocka, Krynki, Sokółka i Suchowola, a także jednostki gminne: Janów, Korycin, Kuźnica, Nowy Dwór, Sidra i Szudziałowo.

Powiat sokólski na koniec 2009r. zamieszkiwało 70 517 osób, w tym 34 820 mężczyzn i 35 697 kobiet. W roku 2010 liczba ludności zmniejszyła się do 70 062 osób.

Ludność wiejska stanowi 62%. Gęstość zaludnienia dla powiatu wynosi 35 osób na 1 km², natomiast w części gmin wskaźnik ten wynosi 20-11 osób na 1 km². Wskaźnik zaludnienia dla województwa podlaskiego wynosi 59 osób na 1 km² (stan na 31 grudnia 2008 r.).

Powiat sokólski należy również do powiatów „starych demograficznie”. Na koniec 2009 roku w powiecie sokólskim w wieku 65 lat i więcej mieszkało 11 987 osób co stanowiło 17% ogółu mieszkańców.

Liczba ludności w poszczególnych gminach jest przedstawiona w tabeli poniżej.

Tabela nr 1. Ludność powiatu sokólskiego

Jednostka terytorialna	ogółem					
	ogółem		mężczyźni		kobiety	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Powiat Sokólski	70 517	70 062	34 820	34 718	35 697	35 344
Dąbrowa Białostocka	12 398	12 336	6 139	6 118	6 259	6 218
Dąbrowa Białostocka - miasto	5 968	5 928	2 859	2 843	3 109	3 085
Dąbrowa Białostocka - obszar wiejski	6 430	6 408	3 280	3 275	3 150	3 133
Janów	4 293	4 266	2 147	2 147	2 146	2 119
Korycin	3 494	3 474	1 758	1 758	1 736	1 716
Krynki	3 248	3 206	1 576	1 566	1 672	1 640
Krynki - miasto	2 595	2 573	1 227	1 222	1 368	1 351
Krynki – obszar wiejski	653	633	349	344	304	289
Kuźnica	4 153	4 135	2 087	2 097	2 066	2 038
Nowy Dwór	2 812	2 745	1 390	1 363	1 422	1 382
Sidra	3 713	3 679	1 872	1 861	1 841	1 818
Sokółka	25 949	25 885	12 621	12 621	13 328	13 264
Sokółka - miasto	18 579	18 532	8 902	8 905	9 677	9 627
Sokółka - obszar wiejski	7 370	7 353	3 719	3 716	3 651	3 637
Suchowola	7 128	7 060	3 532	3 507	3 596	3 553
Suchowola - miasto	2 196	2 186	1 069	1 061	1 127	1 125
Suchowola – obszar wiejski	4 932	4 874	2 463	2 446	2 469	2 428
Szudziałowo	3 329	3 276	1 698	1 680	1 631	1 596

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl

W 2002 roku liczba osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim sięgała 12,9% (NSP 2002 r.).

Diagnoza społeczna 2009 potwierdziła, że ok. 12% osób w wieku powyżej 16 r. ż. jest niepełnosprawnych. Według tych szacunków w powiecie sokólskim jest około 8,5 tysiąca osób z niepełnosprawnością.

Wśród przyczyn niepełnosprawności choroby umysłowe i psychiczne stanowią trzecią przyczynę niepełnosprawności (po chorobach układu kostno-mięśniowego i chorobach układu krążenia i oddechowego).

Osoby z zaburzeniami psychicznymi to 13,5 % wśród niepełnosprawnych, wśród kobiet – 14,2%, wśród mężczyzn - 12,7%.

Z danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sokółce wynika, że choroby psychiczne i umysłowe były podstawą do orzeczenia niepełnosprawności u osób dorosłych od 7,94% w 2008 roku do około 12% w latach 2009 i 2012, natomiast u dzieci około 14%-20% orzeczeń w latach 2008-2012 dotyczyło chorób psychicznych i umysłowych.

II. Diagnoza problemu

Osoby z zaburzeniami psychicznymi to zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375):

- a) chore psychiczne (wykazujące zaburzenia psychotyczne),
- b) upośledzone umysłowo,
- c) wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Liczbę osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w poradniach zdrowia psychicznego powiatu sokólskiego w latach 2008-2012 przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 2. Leczeni ogółem z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w poradniach zdrowia psychicznego w powiecie sokólskim w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem z zaburzeniami psychicznymi w tym:	1911	1891	1767	1783	1842
mężczyźni	592	760	587	585	615
kobiety	1319	1131	1180	1198	1227
leczeni po raz pierwszy w tym:	336	275	261	292	293
mężczyźni	121	97	106	123	99
kobiety	215	178	155	169	194

Źródło: sprawozdania MZ-15 z PZP w Sokółce i Dąbrowie Białostockiej.

Jak wynika z przedstawionych danych liczba leczonych z zaburzeniami psychicznymi w poradniach zdrowia psychicznego w latach 2008-2012 wahała się w granicach od 1 767 do 1 911 osób. W tym okresie nastąpił niewielki spadek ogólnej liczby leczonych. Wśród osób leczonych przeważały kobiety, które stanowiły od 60%-69% ogółem leczonych w latach 2008-2012. Odsetek osób leczonych po raz pierwszy kształtował się od 14,5% do 17,6% ogólnej liczby leczonych.

Porównując dane z powiatu sokólskiego do danych z województwa podlaskiego widoczne

są istotne różnice. Może to wynikać z faktu, że wiele osób z zaburzeniami psychicznymi korzysta z leczenia poza miejscem zamieszkania. Sprzyja temu mieszkanie w pobliżu Białegostoku i łatwa dostępność wielu gabinetów psychiatrycznych zwłaszcza prywatnych.

W roku 2009 w województwie podlaskim liczba leczonych ogółem wzrosła o około 9% w porównaniu do roku 2008. Odsetek osób leczonych po raz pierwszy również był znacznie wyższy niż w poradniach powiatu sokólskiego i wynosił 28% w roku 2008 i 35% w roku 2009. Odsetek kobiet wśród ogółu leczonych w jednostkach psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej w województwie wynosił 59% w latach 2008-2009.

Dane krajowe dotyczące rozpowszechnienia zaburzeń psychicznych rejestrowanych w opiece ambulatoryjnej wskazują na sukcesywny wzrost wskaźników do 2005 roku, natomiast 2% spadek wskaźnika rozpowszechniania zaburzeń psychicznych w opiece ambulatoryjnej i 10% spadek zapadalności w latach 2005-2007.

Tabela nr 3. Liczba udzielonych porad w poradniach zdrowia psychicznego powiatu sokólskiego w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem liczba porad	8464	7160	6298	6736	6736
porady lekarza	8362	7013	6081	6556	6329
porady psychologa	102	147	217	180	407
skierowania do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych	92	64	62	66	71

Zródło: sprawozdania MZ-15 z lat 2008-2012.

Przedstawione dane wskazują na spadek liczby porad udzielanych przez lekarzy psychiatrów, który może być wynikiem kontynuacji leczenia psychiatrycznego przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej. Od 2010 roku nastąpił wzrost porad udzielanych przez psychologa.

Dane statystyczne dotyczące liczby porad udzielanych w poradniach zdrowia psychicznego w województwie podlaskim wskazują na wzrost ilości porad w latach 2008-2009. Liczba porad psychologa lub terapeuty w województwie wzrosła o 43% a liczba porad lekarzy o 10,6%.

Liczbę leczonych ogółem i po raz pierwszy z zaburzeniami psychiatrycznymi (bez uzależnień) w jednostkach psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej na terenie powiatu sokólskiego w latach 2008-2012 prezentują poniższe tabele.

Tabela nr 4. Leczeni ogółem i po raz pierwszy z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w jednostkach psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej na terenie powiatu sokólskiego w 2008 roku – wg wieku

Wyszczególnienie	Leczeni		w tym: leczeni ogółem w wieku lat				Leczeni po raz pierwszy w życiu ogółem	w tym: leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat			
	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej		0-18	19-29	30-64	65 i więcej
Ogółem	1911	592	17	158	1304	432	336	11	41	182	102
organiczne zaburzenia niepsychotyczne	47	31	-	2	30	15	15	-	1	3	11
organiczne zaburzenia psychotyczne	316	128	-	4	140	172	71	-	2	17	52
schizofrenia	264	129	2	25	93	144	11	2	3	5	1
inne zaburzenia psychotyczne urojeniowe (bez afektywnych i schizofrenii)	96	35	1	12	72	11	8	1	-	6	1
epizody afektywne	217	63	-	7	145	65	39	-	5	24	10
depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe	117	30	-	1	92	24	3	-	-	2	1
inne zaburzenia nastroju (afektywne)	4	1	-	1	2	1	4	-	1	2	1
zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne	733	132	11	69	564	89	174	6	25	119	24
zespoły behawioralne związane z zaburzeniami odżywiania	6	2	1	-	3	2	1	1	-	-	-
inne zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi	9	4	-	-	7	2	2	-	-	1	1
zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	11	9	1	1	7	2	3	-	1	1	1
upośledzenie umysłowe	61	27	-	27	33	1	1	-	1	-	-
zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-
nieokreślone zaburzenia psychiczne	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-

Źródło: sprawozdania MZ – 15 za 2008 r.

Tabela nr 5. Leczeni ogółem i po raz pierwszy z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w jednostkach psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej na terenie powiatu sokólskiego w 2009 roku – wg wieku

Wyszczególnienie	Leczeni		w tym: leczeni ogółem w wieku lat				Leczeni po raz pierwszy w życiu ogółem	w tym: leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat			
	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej		0-18	19-29	30-64	65 i więcej
Ogółem	1891	762	8	126	1404	353	282	5	39	137	101
organiczne zaburzenia niepsychotyczne	50	27	-	-	17	33	9	-	-	3	6
organiczne zaburzenia psychotyczne	340	138	-	4	194	142	73	-	1	10	62
schizofrenia	266	129	-	25	190	51	9	-	6	3	-
inne zaburzenia psychotyczne urojeniowe (bez afektywnych i schizofrenii)	95	39	-	8	75	12	3	-	-	3	-
epizody afektywne	204	59	1	12	142	49	37	1	7	20	9
depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe	102	35	-	1	20	81	5	-	-	1	4
inne zaburzenia nastroju (afektywne)	5	2	-	1	3	1	2	-	-	1	1
zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne	735	289	2	57	653	23	132	1	23	91	17
zespoły behawioralne związane z zaburzeniami odżywiania	5	2	-	-	4	1	-	-	-	-	-
inne zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi	8	4	-	-	4	4	2	-	-	-	2
zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	27	14	1	5	18	3	4	1	1	2	-
upośledzenie umysłowe	32	20	2	12	17	1	6	2	1	3	-
pozostałe zaburzenia rozwoju psychicznego	18	5	2	6	10	-	-	-	-	-	-
nieokreślone zaburzenia psychiczne	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: sprawozdania MZ – 15 za 2009 r.

Tabela nr 6. Leczeni ogółem i po raz pierwszy z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w jednostkach psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej na terenie powiatu sokólskiego w 2010 roku – wg wieku

Wyszczególnienie	Leczeni		w tym: leczeni ogółem w wieku lat				Leczeni po raz pierwszy w życiu ogółem	w tym: leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat			
	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej		0-18	19-29	30-64	65 i więcej
Ogółem	1767	587	1	135	1164	467	261	1	47	135	78
organiczne zaburzenia niepsychotyczne	64	27	-	2	23	39	9	-	-	1	8
organiczne zaburzenia psychotyczne	345	106	-	2	117	226	-	-	-	19	42
schizofrenia	290	141	-	19	243	28	8	-	4	3	1
inne zaburzenia psychotyczne urojeniowe (bez afektywnych i schizofrenii)	76	31	-	5	60	11	2	-	1	-	1
epizody afektywne	258	69	-	5	184	69	44	-	1	31	12
depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe	104	35	-	3	72	29	2	-	-	1	1
inne zaburzenia nastroju (afektywne)	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne	533	128	1	61	409	62	120	1	33	73	13
zespoły behawioralne związane z zaburzeniami odżywiania	-	-	-	2	-	-	1	-	1	-	-
inne zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi	3	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-
zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	23	12	-	10	13	-	6	-	3	3	-
upośledzenie umysłowe	23	11	-	7	15	1	1	-	-	1	-
całościowe zaburzenia rozwojowe	44	25	-	18	26	-	7	-	4	3	-
nieokreślone zaburzenia psychiczne	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: sprawozdania MZ – 15 za 2010 r.

Tabela nr 7. Leczeni ogółem i po raz pierwszy z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w jednostkach psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej na terenie powiatu sokólskiego w 2011 roku – wg wieku

Wyszczególnienie	Leczeni		w tym: leczeni ogółem w wieku lat				Leczeni po raz pierwszy w życiu ogółem	w tym: leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat			
	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej		0-18	19-29	30-64	65 i więcej
Ogółem	1783	585	2	131	1096	554	292	2	48	129	113
organiczne zaburzenia niepsychotyczne	89	35	-	2	26	61	34	-	1	9	24
organiczne zaburzenia psychotyczne	388	132	-	1	107	279	80	-	2	18	60
schizofrenia	288	147	-	17	239	32	6	-	2	4	-
inne zaburzenia psychotyczne urojeniowe (bez afektywnych i schizofrenii)	61	23	-	4	45	12	5	-	1	4	-
epizody afektywne	234	56	-	6	161	67	42	-	3	29	10
depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe	101	32	-	5	64	33	4	-	1	3	-
inne zaburzenia nastroju (afektywne)	5	1	-	1	2	2	2	-	1	-	1
zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne	523	102	1	52	403	67	100	1	28	54	17
zespoły behawioralne związane z zaburzeniami odżywiania	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
inne zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi	3	2	-	1	2	-	2	-	-	2	-
zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	16	6	-	7	9	-	2	-	1	1	-
upośledzenie umysłowe	73	48	1	32	38	2	14	1	8	4	1
zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym	2	1	-	1	1	-	1	-	-	1	-

Źródło: sprawozdania MZ – 15 za 2011 r.

Tabela nr 8. Leczeni ogółem i po raz pierwszy z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w jednostkach psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej na terenie powiatu sokólskiego w 2012 roku – wg wieku

Wyszczególnienie	Leczeni		w tym: leczeni ogółem w wieku lat				Leczeni po raz pierwszy w życiu ogółem	w tym: leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat			
	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej		0-18	19-29	30-64	65 i więcej
Ogółem	1842	615	3	137	1109	593	293	3	59	128	103
organiczne zaburzenia niepsychotyczne	67	23	-	4	16	47	12	-	1	1	10
organiczne zaburzenia psychotyczne	373	126	-	4	96	273	58	-	2	9	47
schizofrenia	296	150	-	10	253	33	6	-	2	4	-
inne zaburzenia psychotyczne urojeniowe (bez afektywnych i schizofrenii)	57	29	-	6	40	11	3	-	1	2	-
epizody afektywne	236	57	1	4	157	74	38	1	2	21	14
depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe	146	43	-	1	102	43	6	-	-	3	3
inne zaburzenia nastroju (afektywne)	5	1	-	1	2	2	2	-	1	-	1
zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne	561	130	1	63	389	108	139	1	36	75	27
zespoły behawioralne związane z zaburzeniami odżywiania	3	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
inne zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi	3	1	-	-	3	-	1	-	-	1	-
zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	11	3	-	6	5	-	5	-	3	2	-
upośledzenie umysłowe	77	48	1	34	40	2	15	1	8	5	1
całościowe zaburzenia rozwojowe	1	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-
zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym	3	2	-	1	2	-	2	-	1	1	-

Źródło: sprawozdania MZ – 15 za 2012 r.

Jak wynika z danych statystycznych, przedstawionych w tabelach nr 4-8 najczęściej chorych było leczonych z powodu zaburzeń nerwicowych związanych ze stresem i somatofizycznych. W latach 2008-2009 było to ok. 40% ogółu leczonych w poradniach zdrowia psychicznego. W latach 2010-2012 widoczny jest spadek leczonych z powodu zaburzeń nerwicowych do około 30%.

Wśród osób leczonych z powodu zaburzeń nerwicowych dominowały kobiety (60-82%) w wieku 30-64 lat.

W województwie podlaskim i w kraju sytuacja jest podobna. Najczęstszym rozpoznaniem w psychiatrycznej opiece ambulatoryjnej dominującym wśród kobiet są zaburzenia nerwicowe.

Na drugim miejscu pod względem liczby osób leczonych w poradniach zdrowia psychicznego powiatu sokólskiego były organiczne zaburzenia psychotyczne, które stanowiły około 1/5 wszystkich leczonych. W tej grupie chorych większość stanowiły kobiety (ok. 59%-69%) i osoby w wieku powyżej 65 roku życia (54%-72%). W latach 2008-2012 nastąpił wzrost osób leczonych z powodu organicznych zaburzeń psychotycznych, co może być związane ze starzeniem się populacji powiatu sokólskiego.

Wśród chorych leczonych z zaburzeniami psychicznymi w województwie podlaskim, organiczne zaburzenia psychotyczne stanowiły około 12%.

Kolejnym częstym rozpoznaniem w powiecie sokólskim była schizofrenia, na którą leczyło się w latach 2008-2012 około 16% pacjentów poradni zdrowia psychicznego. Schizofrenia dotyczyła częściej osób w wieku 30-64 lat, kobiety stanowiły około 50% osób leczonych. W województwie podlaskim w 2008 r. schizofrenia stanowiła 14,7%, a w roku 2009 – 13,8% wszystkich leczonych ambulatoryjnie.

Zaburzenia psychiczne spowodowane nadużywaniem alkoholu stanowią poważny problem w ambulatoryjnej opiece psychiatrycznej. Dane dotyczące leczonych z tego powodu przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 9. Leczeni ogółem z zaburzeniami psychicznymi spowodowanymi nadużywaniem alkoholu w jednostkach psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej w powiecie sokólskim

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem z zaburzeniami psychicznymi związanymi z alkoholem w tym	622	625	559	483	506
mężczyźni	545	558	514	435	434
kobiety	77	67	44	48	72
leczeni po raz pierwszy w życiu w tym	219	151	146	111	154
mężczyźni	200	124	131	96	133
kobiety	19	67	15	15	21
zobowiązani do leczenia odwykowego w tym	410	375	264	401	382
mężczyźni	336	335	252	337	327
kobiety	74	40	12	64	55

Źródło: sprawozdania MZ – 15 za lata 2008-2012

Dane przedstawione w tabeli nr 9 dotyczące osób leczonych z zaburzeniami psychicznymi spowodowanymi nadużyciem alkoholu wskazują na spadek ilości leczonych w poradniach powiatu sokólskiego w latach 2008-2012.

Wśród osób leczonych dominują mężczyźni, którzy stanowią około 90%. Dość znaczną grupę stanowią również osoby zobowiązane do leczenia odwykowego: 66% w 2008 roku, 60% w 2009 roku i 47% w 2010 roku. Natomiast w latach 2011 i 2012 osoby te stanowiły odpowiednio 83% i 75%.

Wskaźniki dotyczące osób leczonych z zaburzeniami psychicznymi związanymi z używaniem alkoholu w województwie podlaskim są najgorsze w kraju.

W latach 2003-2006-2007 wskaźniki osób leczonych w szpitalach psychiatrycznych z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu były najwyższe w kraju, wynosiły w 2003 r. -209,6 (na 100 tys. ludności, krajowy 148,6), 2006 r. -290 (krajowy 190) w 2007 r. -312 (krajowy 196,4).

Wskaźnik leczonych ambulatoryjnie z powodu nadużywania alkoholu w latach 2003-2007 w województwie podlaskim również znacząco wzrósł: w 2003 r. -372,2 (kraj 419,4), w 2007 r. - 523,4 (kraj 475,8).

Ponadto w latach 2008-2009 w województwie podlaskim wzrosła liczba leczonych z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu (o 13% wśród leczonych ogółem i o 8,6% leczonych po raz pierwszy). Mężczyźni stanowili od 83% w roku 2008 do 86% w roku 2009 wśród ogółu leczonych.

Diagnoza społeczna 2009 potwierdza zjawisko wzrostu odsetka osób nadużywających alkoholu w kraju po 2003 roku zarówno wśród mężczyzn jak i wśród kobiet, przy czym wśród kobiet wzrost był gwałtowniejszy niż wśród mężczyzn. Odsetek osób nadużywających alkoholu jest najwyższy od 1991 roku. Województwo podlaskie ponownie znajduje się na niechlubnej pozycji. Wskaźniki osób pijących zbyt dużo alkoholu w województwie podlaskim przewyższają wskaźniki krajowe np. w 2003 r. w woj. podlaskim 5,51% (w kraju 4,28%) w roku 2009 w woj. podlaskim 7,58% (w kraju 6,44%), w 2011 r. w województwie podlaskim 7,63% (w kraju – 6,84%). Wśród osób sięgających po alkohol w sytuacjach trudnych wskaźniki są bardziej zbliżone do krajowych: w województwie podlaskim w 2003 r. -4,87% (w kraju – 3,33%), w 2009 r. w województwie podlaskim 4,49% (w kraju 4,38%), w 2011 r. w województwie podlaskim 2,72% (w kraju 3,42%). Nadużywanie alkoholu znalazło się na trzecim miejscu (o dwa miejsca wyżej niż w 2007 r.) wśród czynników wyjaśniających ogólny dobrostan psychiczny w badaniu „Diagnoza społeczna” w 2009r. i 2011 r.

Teren powiatu sokólskiego graniczy bezpośrednio z Republiką Białorusi, co sprzyja napływowi dużej ilości alkoholu zza wschodniej granicy. Ułatwia to zakup tańszego alkoholu zarówno osobom dorosłym, jak i dzieciom.

Z danych Powiatowej Komendy Policji w Sokółce wynika, że w roku 2010 wzrosła liczba interwencji dotyczących przemocy w rodzinie, która w około 80% wynikała z nadużywania alkoholu. Ogólna liczba ofiar przemocy w rodzinie wzrosła z 136 w 2008 roku do 399 w 2010 roku i utrzymywała się w granicach 379 – 2011 r. i 304 – 2012 r.

Wzrost liczby osób starszych wśród mieszkańców powiatu sokólskiego wiąże się z narastaniem problemów psychogeriatrycznych związanych z wiekiem. W badaniu „Diagnoza społeczna” w latach 2009 i 2011 wiek okazał się najważniejszym czynnikiem wyjaśniającym ogólny dobrostan psychiczny Polaków. Im ktoś starszy, w tym gorszej jest kondycji psychicznej, zwłaszcza jeśli chodzi o symptomy nieprzystosowania (depresji). W Polsce wraz z wiekiem zwiększa się nasilenie objawów depresji. Częstość depresji wśród osób po 65 roku życia szacuje się na 5-44%, a u osób starszych leczonych somatycznie nawet 30-50%. Potwierdzają to badania prowadzone na terenie powiatu sokólskiego w 2000 i 2008 roku. Podejrzanie występowania depresji (nieprawidłowy wynik w 15 pkt geriatrycznej Skali Depresji) stwierdzono u 50,4% osób na wsi po 75 r. ż. i 39% respondentów w mieście (częściej u kobiet).

Wraz z wiekiem wzrasta również upośledzenie funkcji poznawczych. Otepienie dotyczy około 5% populacji po 65 roku życia (średnio 3-11%), około 18% po 75 roku życia, a po 85 roku życia aż 20-50% populacji. Na podstawie badań prowadzonych w powiecie sokólskim rozpoznanie umiarkowane lub poważne upośledzenie funkcji poznawczych na podstawie wyniku testu Katzmana można było postawić u 38,7% osób po 75 r. ż. na wsi i u 32,7% w mieście (częściej u osób po 80 r. ż.).

Ponadto z informacji dotyczących osób kierowanych do zakładów opiekuńczych w okresie

2002-2012 wynika, że objawy otępienia dotyczą około połowy osób kierowanych do zakładów z zespołami starczej niesprawności.

Diagnoza społeczna 2009 i 2011 wskazuje również, że drugim pod względem znaczenia dla ogólnego dobrostanu psychicznego czynnikiem jest małżeństwo, a czwartym liczba przyjaciół, którą łącznie z małżeństwem traktować można jako wskaźnik wsparcia społecznego. Relacje społeczne i wsparcie są bardzo ważne zwłaszcza dla osób starszych mieszkających na wsi. W populacji wieku podeszłego przeważają liczebnie kobiety, które żyją ok. 10 lat dłużej od mężczyzn, są bardziej schorowane i często są samotne (po 60 r. ż. w związkach małżeńskich pozostaje 80% mężczyzn i tylko 40% kobiet).

Jak wynika z analizy danych dotyczących osób kierowanych do zakładów opiekuńczych w powiecie sokólskim w latach 2002-2010 znacznie częściej ubiegały się o pobyt w zakładzie osoby samotne, częściej również kobiety.

III. Zasoby powiatu sokólskiego w zakresie psychiatrycznej opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i edukacji

1. Psychiatryczna opieka zdrowotna.

Mieszkańcom powiatu sokólskiego psychiatryczną opiekę stacjonarną zapewnia:

- *Samodzielny Publiczny Psychiatryczny ZOZ im. dr. S. Deresza w Choroszczy.*

Psychiatryczną opiekę ambulatoryjną dla dorosłych świadczą następujące zakłady:

- *Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Salus” w Sokółce, ul. Sikorskiego 40:*
 - poradnia zdrowia psychicznego dla dorosłych,
 - poradnia dla osób z problemami alkoholowymi.
- *Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Dąbrowie Białostockiej, ul. M. C. Skłodowskiej 15:*
 - poradnia zdrowia psychicznego dla dorosłych,
 - poradnia leczenia uzależnień.

Poradnie udzielają świadczeń opieki zdrowotnej bezpłatnie, na podstawie zawartych umów z Narodowym Funduszem Zdrowia. Wykaz świadczeń gwarantowanych określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 30 sierpnia 2009 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień (Dz. U. Nr 140, poz. 1146 z późn. zm.). Porady są udzielane bez skierowania lekarza.

Na terenie powiatu nie funkcjonuje poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci.

Stacjonarną opiekę długoterminową w zakresie psychiatrii świadczy:

- *Samodzielny Publiczny Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy w Krynkach.*

W strukturze organizacyjnej Zakładu funkcjonuje zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy psychiatryczny dla dorosłych z 20 łózkami.

Świadczenia pielęgnacyjno-opiekuńcze psychiatryczne dla dorosłych obejmują opiekę, pielęgnację, rehabilitację oraz leczenie chorych ze znacznymi i utrwalonymi zaburzeniami zachowania, którym nie można zapewnić opieki w innych warunkach.

W SP ZPO w Krynkach mogą przebywać osoby skierowane na czas nieokreślony. W latach 2007-2011 w SP ZPO w Krynkach przebywało od 26-33 pacjentów rocznie.

Zapotrzebowanie na świadczenia pielęgnacyjno-opiekuńcze psychiatryczne jest znacznie

większe, niż możliwości Zakładu w Krynkach. Na przyjęcie oczekuje średnio 10-15 osób.

2. Pomoc społeczna.

1) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce jest jednostką organizacyjną powiatu, realizującą zadania m. in. z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej, pomocy społecznej oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce od 2009 roku realizuje projekt systemowy „Start w nowe możliwości”, którego głównym celem jest rozwijanie aktywnych form integracji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej oraz umożliwienie dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym (osoby z niepełnosprawnością i usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych). Uczestnicy Projektu zgodnie ze zgłoszonym własnym zapotrzebowaniem oraz diagnozą doradcy zawodowego i pracownika socjalnego, uczestniczą w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe i edukacyjnych oraz korzystają z poradnictwa psychologicznego i prawnego. Ponadto istnieje możliwość uzyskania dofinansowania do turnusu rehabilitacyjnego podwyższonego do 100% kosztów turnusu.

W PCPR realizowane są również następujące programy celowe PFRON:

- a) „Program wyrównywania różnic między regionami II”, którego celem strategicznym jest wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, zamieszkujących regiony słabo rozwinięte gospodarczo i społecznie w dostępie do rehabilitacji zawodowej i społecznej poprzez likwidację m. in. barier w zakładach opieki zdrowotnej i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania oraz likwidację barier transportowych dla samochodów osobowych, zwanych dalej „mikrobusami”, które w wersji standardowej są samochodami 9-cio miejscowymi, specjalnie przystosowanymi do przewozu osób na wózkach inwalidzkich.
- b) „Aktywny Samorząd”

W ramach programu istnieje możliwość ubiegania się o dofinansowanie uczestnictwa w dwóch modułach:

- Moduł – I: A1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu; A2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kat. B; B1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania; B2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego o jego oprogramowania.; C1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym; C2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym; C3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne; C4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne; D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zatrudnieni opieki dla osoby zależnej;
- Moduł – II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce zawarło porozumienie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach w sprawie udzielania pomocy mieszkańcom powiatu sokólskiego w sytuacjach kryzysowych, przy wykorzystaniu Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie. W miarę potrzeb osoby potrzebujące są kierowane do ośrodka. W trakcie pobytu osoby w Ośrodku podejmowane są czynności zmierzające do rozwiązania

problemów osoby (zapewnienie środków utrzymania, nawiązanie współpracy z rodziną i środowiskiem osoby, z ośrodkiem pomocy społecznej).

2) Ośrodki pomocy społecznej w gminach powiatu sokólskiego

Do właściwości samorządów gmin należą zadania z zakresu pomocy społecznej, w szczególności dotyczące;

- zaspakajania niezbędnych potrzeb bytowych osób w trudnej sytuacji życiowej,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych specjalistycznych,
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ośrodki pomocy społecznej realizują również projekty systemowe dotyczące aktywnych form integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym kierowane między innymi do osób niepełnosprawnych.

3) Warsztat Terapii Zajęciowej w Sokółce prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Razem”-35uczestników

Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Radość Życia” w Dąbrowie Białostockiej - 35 uczestników

Warsztat oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Celem Warsztatu jest:

- aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy warunków do pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Powyższe cele mają doprowadzić uczestnika do prowadzenia niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę jej indywidualnych możliwości.

Finansowanie warsztatów terapii zajęciowej, zgodnie z art. 68c ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, kształtuje się następująco: ze środków Funduszu maksymalnie 90% kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej, zaś co najmniej 10% finansowane jest ze środków samorządu powiatowego oraz samorządów gminnych.

4) Środowiskowy Dom Samopomocy w Sokółce

Jest to jednostka organizacyjna Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce. Podstawowym celem ŚDS jest poprawa funkcjonowania i wsparcie osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi, które mają poważne trudności w życiu codziennym. ŚDS w Sokółce dysponuje 9 miejscami.

3. Placówki edukacyjne

1) Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne w Dąbrowie Białostockiej

2) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sokółce

Celem działania poradni jest udzielanie dzieciom (w wieku od urodzenia) i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych,

wychowawczych i opiekuńczych. Do zadań poradni należy:

- diagnozowanie dzieci i młodzieży,
- udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych,
- organizowanie i prowadzenie wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Realizowanie przez poradnie zadań polega w szczególności na:

- prowadzeniu terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin,
- udzielaniu wsparcia dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej,
- udzielaniu pomocy rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży oraz w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych,
- udzielaniu nauczycielom pomocy w planowaniu i realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, w rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień uczniów,
- podejmowaniu działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży,
- prowadzeniu edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego wśród dzieci, rodziców i nauczycieli.

Poradnie udzielają pomocy w szczególności w formie: terapii, grup wsparcia, prowadzenia mediacji, interwencji kryzysowej, warsztatów, porad i konsultacji, wykładów i prelekcji, działalności informacyjno-szkoleniowej.

3) *Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Sokółce*

Jest to placówka edukująca dzieci i młodzież niepełnosprawną umysłowo począwszy od stopnia lekkiego po głęboki. Oferuje następujące formy kształcenia:

- Wczesne Wspomaganie Rozwoju,
- Szkoła Podstawowa,
- Gimnazjum,
- Szkoła Przystosowująca do Pracy,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa,

Placówka prowadzi również nauczanie indywidualne i zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze w domach uczniów, którzy ze względu na stan zdrowia nie mogą uczęszczać na zajęcia w szkole. Znajdujące się w ośrodku dzieci przebywają tu za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych i posiadają orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, zespół specjalistów opracowuje dla każdego ucznia indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, dostosowując wymagania do jego potrzeb i możliwości. Oprócz podstawowych przedmiotów tj. j. polski, matematyka czy historia, uczniowie objęci są szerokim wachlarzem działań rewalidacyjnych: korygowaniem wad wymowy (logopedia), wad postawy (gimnastyka korekcyjna, rehabilitacja), socjoterapią, terapią pedagogiczną (zajęcia z pedagogiem, usprawnianie technik szkolnych, usprawnianie manualne), arteterapią, terapią SI i Biofeedback.

Placówka dysponuje profesjonalnie wyposażonymi klasopracowniami oraz gabinetami specjalistycznymi do zajęć rewalidacyjnych. Posiada m.in. pracownię komputerową, językową, plastyczną, gospodarstwa domowego, gabinet logopedyczny, gabinet do gimnastyki korekcyjnej, salę doświadczenia świata, salę muzyczną, a także siłownię i salę sportowo-rekreacyjną. Ośrodek otoczony jest mini parkiem, z wydzielonym placem zabaw.

4. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z problemami psychicznymi.

1) *Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Radość Życia” w Dąbrowie Białostockiej*

Celem działania stowarzyszenia jest wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych oraz szeroko rozumiane wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Stowarzyszenie prowadzi WTZ w Dąbrowie Białostockiej oraz świetlicę adaptacyjno-rehabilitacyjną dla dzieci niepełnosprawnych. Realizuje projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej.

2) *Fundacja GAMA w Dąbrowie Białostockiej*

Celem fundacji jest działanie na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym jak również inicjowanie i wspieranie rozwiązań w różnorodnych dziedzinach życia społecznego, a szczególnie w ochronie praw i wolności człowieka i obywatela, w ochronie życia rodzinnego oraz edukacji, profilaktyce i integracji społecznej.

3) *Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „RAZEM” w Sokółce*

Celem stowarzyszenia jest działanie na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Stowarzyszenie prowadzi WTZ w Sokółce.

4) *Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Ziemi Sokólskiej „BARKA”*

Celem stowarzyszenia jest między innymi wyrównywanie szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych lub bezrobotnych. Stowarzyszenie „Barka” realizuje projekty dotyczące poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy w powiecie sokólskim. Były to następujące projekty:

- „Droga do pracy” – 2010 rok (15 osób),
- „Centrum Aktywnego Pośrednictwa Pracy 2010-2011 r. (30 osób niepełnosprawnych),
- „Centrum Aktywnego Pośrednictwa Pracy II 2011-2012 r. (15 osób niepełnosprawnych),
- „Wstań i idź” - 2012-2014 r. (20 osób niepełnosprawnych, w tym 15 niepełnosprawnych intelektualnie).

Realizacja projektów odbywa się w ramach dofinansowania przez Unię Europejską – Europejski Fundusz Społeczny, Program Kapitał Ludzki.

5) *Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Wykluczonych Społecznie „Drabina” w Krynkach*

Celem Stowarzyszenia jest prowadzenie działalności terapeutyczno-edukacyjnej, kulturalnej i sportowej, zwłaszcza w zakresie organizowania zajęć i warsztatów twórczych dla osób niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży, szczególnie z rodzin dysfunkcyjnych, a także wspieranie osób dotkniętych wykluczeniem społecznym oraz rodzin w trudnej sytuacji życiowej.

6) *Fundacja „Sokólski Fundusz Lokalny”*

Celem fundacji jest rozwijanie i propagowanie inicjatyw, postaw i działań sprzyjających rozwojowi społecznemu, gospodarczemu oraz poprawie jakości życia społeczności regionu sokólskiego poprzez prowadzenie i finansowanie działań między innymi w zakresie:

- pomocy społecznej, ochrony zdrowia i rehabilitacji osób niepełnosprawnych,
- oświaty, wychowania, kultury sportu i turystyki,
- programów w zakresie przeciwdziałania bezrobociu,
- pomocy rodzinom wielodzietnym oraz słabo sytuowanym finansowo w kształceniu dzieci i młodzieży.

Fundacja „Sokólski Fundusz Lokalny” prowadzi:

- Ośrodek Usług Socjalnych i Terapeutycznych Sokółka, Pl. Kościuszki 9,

- Świetlicę Socjoterapeutyczną „Koniczynka” Sokółka, Os. Centrum 17,
- Świetlicę Socjoterapeutyczną „Stokrotka” Sokółka, Os. Broniewskiego 16.

Fundacja realizuje również programy dotyczące zapobiegania przemocy i agresji rówieśniczej:

- „Ośrodek Wsparcia Rodziny” we współpracy z Urzędem Miejskim w Sokółce,
- pomoc rodzinom z problemem alkoholowym.

IV. Opis programu

Celem strategicznym Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2015 jest ochrona i umacnianie zdrowia psychicznego mieszkańców powiatu sokólskiego oraz poprawa jakości życia osób cierpiących z powodu zaburzeń psychicznych.

Cele i zadania dla poszczególnych podmiotów zobowiązanych do jego realizacji określone są rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Cele główne i szczegółowe Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2015 dla powiatu sokólskiego wynikają z założeń ww. rozporządzenia oraz sytuacji zdrowotnej przedstawionej w rozdziale – diagnoza problemu.

Cele programu:

Cel główny 1

Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.

Cele szczegółowe:

- 1.1. Podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców powiatu w zakresie zdrowia psychicznego i umiejętności radzenia w sytuacjach trudnych.
- 1.2. Zapobieganie zaburzeniom psychicznym.
- 1.3. Prowadzenie poradnictwa w stanach kryzysu psychicznego.
- 1.4. Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi.

Cel główny 2

Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form wsparcia niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Cele szczegółowe:

- 2.1. Upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznego opieki zdrowotnej.
- 2.2. Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- 2.3. Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi.
- 2.4. Skoordynowanie różnych form opieki i pomocy.

Koordynatorem programu będzie Zespół Koordynujący Program Ochrony Zdrowia Psychicznego powołany uchwałą Nr 30/2011 Zarządu Powiatu Sokólskiego z dnia 18 maja 2011 roku.

Realizatorzy programu:

- Starostwo Powiatowe w Sokółce,
- Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sokółce,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Dąbrowie Białostockiej,
- Powiatowy Urząd Pracy w Sokółce,
- SP ZPO w Krynkach,
- SP ZOZ w Dąbrowie Białostockiej,
- NZOZ „Salus” w Sokółce.

Program ma charakter otwarty. Do jego realizacji mogą włączyć się podmioty realizujące statutowe zadania w zakresie zdrowia psychicznego: między innymi organizacje społeczne, stowarzyszenia, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin.

Źródła finansowania programu:

- środki własne powiatu,
- środki własne realizatorów programu,
- środki Narodowego Funduszu Zdrowia w ramach umów na realizację świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu psychiatrii,
- środki PFRON,
- środki Powiatowego Urzędu Pracy,
- środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych.

Sprawozdawczość:

Podmioty realizujące zadania w ramach Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego będą przekazywały do Starostwa Powiatowego w Sokółce w terminie do końca marca sprawozdania z realizacji programu w roku poprzednim.

V. Harmonogram realizacji zadań

Cel główny 1. Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym

Cel szczegółowy 1.1.: Podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców powiatu w zakresie zdrowia psychicznego i umiejętności radzenia w sytuacjach trudnych

Zadania	Forma realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
Prowadzenie edukacyjnych kampanii społecznych dla dorosłych	✓ opracowanie i upowszechnianie materiałów informacyjnych na temat zdrowia psychicznego (ulotki, strona internetowa, prasa lokalna)	Starostwo Powiatowe PCPR	realizacja ciągła
	✓ organizowanie szkoleń dla pracowników ochrony zdrowia; pomocy społecznej i nauczycieli	Starostwo Powiatowe PCPR	raz w roku

<p>Realizacja lokalnych programów promocji zdrowia psychicznego skierowanych do dzieci i młodzieży w następujących obszarach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ kształtowania zachowań prozdrowotnych i zdrowego stylu życia (wspieranie kultury fizycznej, sportu, zajęć pozalekcyjnych) ✓ nabycia umiejętności radzenia ze stresem, rozwiązywania konfliktów i asertywności 	<p>działalność poradni psychologiczno – pedagogicznej między innymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ spotkania informacyjne dla rodziców, nauczycieli i wychowawców, ✓ warsztaty, prelekcje dla młodzieży, ✓ zajęcia psychoedukacyjne, edukacyjno-wychowawcze ✓ porady indywidualne 	<p>Poradnie Psychologiczno – Pedagogiczne</p>	<p>realizacja ciągła</p>
--	--	---	--------------------------

Cel szczegółowy 1.2.: Zapobieganie zaburzeniom psychicznym

Zadania	Forma realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
<p>Realizacja programów zapobiegania przemocy w rodzinie, w szkole i w środowisku lokalnym</p>	<p>Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy</p> <p>Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie</p> <p>Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie</p>	<p>PCPR w Sokółce</p> <p>PCPR w Sokółce</p> <p>MOPS GOPS</p>	<p>realizacja ciągła</p> <p>w miarę potrzeby</p> <p>realizacja ciągła</p>
<p>Realizacja lokalnych programów przeciwdziałania alkoholizmowi i pozostałym uzależnieniom</p>	<p>Gminne Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p> <p>Gminne Programy Przeciwdziałania Narkomanii</p>	<p>Gminy powiatu sokólskiego</p> <p>Gminy powiatu sokólskiego</p>	<p>realizacja ciągła</p> <p>realizacja ciągła</p>

	Programy i zajęcia edukacyjno- profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży	Starostwo Powiatowe w Sokółce PPP	2 programy w roku szkolnym realizacja ciągła
	Akcje informacyjne, promujące i upowszechniające życie bez używek (strony www, ulotki, plakaty itp.)	Starostwo Powiatowe w Sokółce Realizatorzy PPOZP	realizacja ciągła

Cel szczegółowy 1.3.: Prowadzenie poradnictwa w stanach kryzysu psychicznego

Zadania	Forma realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
Rozszerzanie zakresu świadczeń i dostępności do poradnictwa specjalistycznego	Udzielanie porad i wsparcia psychologicznego i prawnego ofiarom przemocy, katastrof i klęsk żywiołowych oraz w innych stanach kryzysu zagrażających zdrowiu psychicznemu	PCPR MOPS GOPS	w miarę potrzeb
	Szkolenia specjalistów pracujących w sektorze opieki zdrowotnej i pomocy społecznej w celu podnoszenia ich wiedzy i kompetencji	Starostwo Powiatowe w Sokółce PCPR	raz w roku

Cel szczegółowy 1.4.: Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi

Zadania	Forma realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
Realizacja lokalnych działań i programów sprzyjających integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi	Wsparcie organizacyjne i finansowe lokalnych imprez integracyjnych sportowych i rekreacyjnych	PCPR Starostwo Powiatowe w Sokółce	realizacja ciągła
	Realizacja projektów kierowanych do osób niepełnosprawnych „Start w nowe możliwości”	PCPR	2013
	Wspieranie organizacji eksponowania prac uczniów SOSW w Sokółce oraz uczestników WTZ np. z okazji świąt	Starostwo Powiatowe w Sokółce PCPR	realizacja ciągła

	Prowadzenie akcji informacyjnych promujących zdrowie psychiczne (internet, ulotki)	PCPR Starostwo Powiatowe w Sokółce	realizacja ciągła
	Międzynarodowy projekt „Healty Life Without Obesity Via Sports”	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Radość Życia” w Dąbrowie Białostockiej	01.08.2012- 31.07.2014
	Międzynarodowy projekt „Culinary bridges across Europe”	Fundacja „GAMA” w Dąbrowie Białostockiej	01.08.2013- 31.08.2015

Cel główny 2. Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form wsparcia niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Cel szczegółowy 2.1.: Upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej

Zadania	Forma realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
Poprawa dostępności i zmniejszenie nierówności w dostępie do różnych form psychiatrycznej opieki zdrowotnej	Utrzymanie działalności z poradni zdrowia psychicznego na terenie powiatu Podjęcie działań mających na celu zwiększenie ilości łóżek w długoterminowej opiece psychiatrycznej	Starostwo Powiatowe Starostwo Powiatowe	realizacja ciągła 2015 r.
Integrowanie działalności placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej	Stała współpraca PZP, ZPO w Krynkach z lekarzami rodzinnymi i innymi jednostkami	Powiatowy Zespół Koordynujący Realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia	realizacja ciągła

Cel szczegółowy 2.2.: Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego

Zadania	Forma realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
Poprawa dostępności do zróżnicowanych form pomocy i wsparcia dla osób z zaburzeniami	Prowadzenie 2 Warsztatów Terapii Zajęciowej Prowadzenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-	Podmioty prowadzące WTZ, PCPR Starostwo Powiatowe	realizacja ciągła realizacja ciągła

psychicznymi	Wychowawczego w Sokółce	PCPR	realizacja ciągła
	Prowadzenie punktu informacyjnego dla osób niepełnosprawnych w siedzibie PCPR	Starostwo Powiatowe	2014 r.
	Rozwój wolontariatu na rzecz osób starszych z problemami otępiennymi	PCPR w Sokółce	coroczna informacja
	Prowadzenie ewidencji osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających ze środków PFRON w ramach zadań powiatu w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych oraz z innych form wsparcia		

Cel szczegółowy 2.3.: Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi

Zadania	Forma realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
Realizacja zróżnicowanych form wspierania zatrudnienia i przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi	Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie ich aktywizacji zawodowej	PUP w Sokółce	realizacja ciągła
	Kampania informacyjna i doradztwo organizacyjno – prawne w zakresie zróżnicowanych form aktywizacji zawodowej	PUP w Sokółce	realizacja ciągła
	Realizacja projektu „Wstań i idź”	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Ziemi Sokólskiej „Barka” w partnerstwie PCPR	2013 – 2014
Zwiększenie dostępności rehabilitacji zawodowej i organizacja szkoleń zawodowych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Realizacja projektu „Start w nowe możliwości”	PCPR	2013 r.
	Realizacja projektu „Centrum Aktywnego Pośrednictwa Pracy II”	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Ziemi Sokólskiej „Barka” w Sokółce	2013 r.
	Poradnictwo zawodowe dla osób z zaburzeniami psychicznymi	PUP w Sokółce	realizacja ciągła

Prowadzenie kampanii informacyjno – szkoleniowej adresowanej do pracodawców promującej zatrudnienie osób z zaburzeniami psychicznymi	<p>Promowanie zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi między innymi poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zamieszczanie informacji na stronie internetowej PUP, - informowanie pracodawców podczas wizyt w zakładach, - organizowanie konferencji dla pracodawców w zakresie możliwości zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi i uzyskaniu wsparcia, - organizowanie wspomagane zatrudnienia dla osób z zaburzeniami psychicznymi we współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami 	<p>PUP w Sokółce</p> <p>Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Ziemi Sokólskiej „Barka”</p>	<p>realizacja ciągła</p> <p>2013-2014</p> <p>1 raz w roku</p> <p>realizacja ciągła</p>
Zwiększenie udziału zagadnień zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowego urzędu pracy	<p>Udział pracowników PUP w szkoleniach z zakresu umiejętności komunikowania się z osobami z zaburzeniami psychicznymi</p> <p>Prowadzenie ewidencji osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających z porad i wsparcia PUP</p>	<p>PUP w Sokółce</p> <p>PUP w Sokółce</p>	<p>2014 r.</p> <p>raz w roku</p>

Cel szczegółowy 2.4.: Skoordynowanie różnych form opieki i pomocy

Zadania	Forma realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
Powołanie lokalnego zespołu koordynującego realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego	Powiatowy Zespół Koordynujący Realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego powołany został uchwałą Nr 30/2011 Zarządu Powiatu Sokólskiego z dnia 18 maja 2011 r.	Starostwo Powiatowe w Sokółce	
Opracowanie Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego	Przygotowanie projektu programu i przedłożenie Radzie Powiatu	Powiatowy Zespół Koordynujący Realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego	2013 r.

Realizacja, koordynowanie i monitorowanie programu ochrony zdrowia psychicznego	Bieżąca realizacja, koordynowanie i coroczna sprawozdawczość z realizacji	Realizatorzy PPOZP	realizacja ciągła
Współpraca podmiotów działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi	Organizowanie spotkań szkoleniowych i roboczych realizatorów programu oraz pozostałych podmiotów	Powiatowy Zespół Koordynujący Realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego	raz w roku
Przygotowanie i aktualizacja przewodnika informującego o dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Przygotowanie informatora i jego późniejsza aktualizacja	Starostwo Powiatowe w Sokółce PCPR	2013 - 2015

VI. Podsumowanie

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2015 dla powiatu sokólskiego określa kierunki działań i zadania mające na celu zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie zdrowia psychicznego, zapobieganie zaburzeniom psychicznym oraz integrację opieki psychiatrycznej i wsparcia osób chorych i ich opiekunów.

Uwzględniając cele i priorytety Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego oraz aktualną sytuację zdrowotną (występowanie zaburzeń psychicznych) i demograficzną powiatu sokólskiego uznaje się za priorytetowe działania w następujących obszarach:

- 1) zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatofizyczne,
- 2) zaburzenia spowodowane nadużywaniem alkoholu,
- 3) choroby związane ze starzeniem, w tym zespoły otępienie.

Realizacja przyjętych założeń oraz współpraca wszystkich podmiotów uczestniczących w programie wpłynie na stopniową poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie powiatu sokólskiego oraz postrzeganie społeczne osób cierpiących na zaburzenia zachowania.